

Małgorzata Konarska¹

Anna Sakowska²

Dominika Guzek³

Samodzielny Zakład Techniki w Żywieniu

Dominika Głabska⁴

Zakład Dietetyki,

Katedra Dietetyki

Agnieszka Wierzbicka⁵

Samodzielny Zakład Techniki w Żywieniu,

Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji,

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Czynniki determinujące spożycie mięsa wołowego na świecie i w Polsce w latach 2000-2012⁶

Factors determining the consumption of beef in the world and in Poland in the years 2000-2012

Synopsis: Celem pracy była charakterystyka rynku mięsa wołowego oraz jego spożycia na świecie i w Polsce. Konsumpcja mięsa wołowego charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem w poszczególnych krajach. W Urugwaju spożycie mięsa wołowego wynosi aż 61,3 kg/osobę natomiast w Polsce konsumpcja tego rodzaju mięsa jest jedną z najmniejszych i wynosi 1,6 kg/osobę. Jednym z czynników mających wpływ na zmianę struktury spożycia mięsa jest wzrost dochodu ludności. W Unii Europejskiej, struktura spożycia mięsa ulegała zmianom od momentu poszerzenia wspólnoty o nowe państwa członkowskie. Jednym z czynników determinujących zmiany zachowań konsumentów na rynku żywnościowym jest ich edukacja żywieniowa. Na światowy handel mięsem wołowym wpływają także obawy konsumentów związane z chorobami zwierząt między innymi z pryszczycą i gąbczastą encefalopatią bydła oraz inne czynniki takie jak, np.: długi cykl produkcyjny, religia, wierzenia oraz aspekty etyczne i środowiskowe.

Słowa kluczowe: jakość, konsument, mięso wołowe, spożycie mięsa

Abstract. The aim of the study was to characterize the market in beef and its consumption world and in Poland. Consumption of beef is characterized by a great diversity in different countries. In Uruguay, the consumption of beef is up to 61.3 kg/person while in Poland the consumption of such meat is one of the smallest rate of 1.6 kg/person. One of the factors affecting the change in the structure of meat consumption is to increase the income of the population. In the European Union, the structure of consumption of meat has evolved since the enlargement of the community of the new Member States. One of the factors determining changes in consumer behavior in the food market

¹ Mgr inż., e-mail: małgorzata_konarska1@sggw.pl

² Mgr inż., e-mail: anna_sakowska1@sggw.pl

³ Dr inż., e-mail: dominika_guzek@sggw.pl

⁴ Dr inż., e-mail: dominika_glabska@sggw.pl

⁵ Dr hab. inż. prof. SGGW, e-mail: agnieszka_wierzbicka@sggw.pl

⁶ Publikacja została współfinansowana przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego jak również praca powstała w ramach Projektu WND-POIG.01.03.01-00-204/09 Optymalizacja produkcji wołowiny w Polsce zgodnie ze strategią „od widelca do zagrody”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (Umowa nr UDA-POIG.01.03.01-00-204/09-05) – Zadanie 1.

is their nutritional education. On the global trade in beef is also affected by consumer concerns related to animal diseases, among others, *Foot and mouth disease* and *Bovine Spongiform Encephalopathy*. Trade is also affected by the long duration of the production cycle, religions, beliefs and ethical aspects and environmental.

Key words: quality, consumer, beef, meat consumption

Analiza spożycia mięsa wołowego na świecie

Celem artykułu była ocena zmian spożycia mięsa wołowego w latach 2000-2012 zarówno na świecie jak i w Polsce. Niniejsze opracowanie ma charakter przeglądowy. Do analizy czynników determinujących spożycie mięsa wołowego na świecie i w Polsce wykorzystano krajowe i zagraniczne wtórne źródła danych, m.in. z GUS, IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW oraz FAPRI.

Globalna produkcja zwierzęca wykazuje rosnącą tendencję [Westhoek i in. 2011]. Pomimo wysokich cen mięsa wołowego, w niektórych krajach jego spożycie jest ciągle wysokie i wynosi ponad 60 kg/osobę (np. Urugwaj).

Wśród osób zamożnych cena odgrywa mniejszą rolę niż wśród osób o niższych dochodach. Również ludzie młodzi dostrzegają i cenią inne walory produktu, niż tylko cena. Sytuacja ta zupełnie inaczej wygląda w odniesieniu do ludzi starszych, dla których cena stanowi wciąż ważne kryterium zakupu [Gutkowska i Ozimek 2005].

Rynek mięsa wołowego jest trzecim segmentem światowego rynku mięsa po wieprzowinie i mięsie drobiowym. W latach osiemdziesiątych mięso wołowe zajmowało drugie miejsce, lecz straciło tę pozycję na rzecz mięsa drobiowego. Natomiast roczna produkcja mięsa na świecie w latach 2010-2012 wynosiła 293 miliony ton i była o 35% większa, niż w latach 1995-1999. W latach 2010-2012 największymi producentami mięsa wołowego na świecie były: Stany Zjednoczone, Brazylia, Unia Europejska, Chiny, Indie, Australia, Brazylia, Meksyk, Pakistan i Rosja, zaś jego największymi eksporterami były: Brazylia, Australia, Indie, Stany Zjednoczone, Nowa Zelandia, Kanada, Unia Europejska, Urugwaj, Argentyna i Paragwaj. W krajach tych, z wyjątkiem Nowej Zelandii, dominowała produkcja bydła mięsnego. Dodatkowo były one, poza krajami Unii Europejskiej, głównymi eksporterami netto mięsa wołowego na świecie. Kraje będące największymi eksporterami charakteryzują się równocześnie największym globalnym spożyciem tego gatunku mięsa. W ostatnich latach zauważalny był wzrost spożycia mięsa wołowego w krajach Ameryki Północnej i Ameryki Południowej oraz Azji [Rycombel i in. 2012].

W latach 2010-2012 największe spożycie mięsa wołowego było w Urugwaju (61,3 kg/osobę) oraz w Argentynie (55,3 kg/osobę). Natomiast spożycie mięsa wołowego na poziomie 30-50 kg/osobę odnotowano w takich krajach, jak: Paragwaj, Stany Zjednoczone, Brazylia oraz Australia. Z kolei w Kazachstanie, Nowej Zelandii, Libanie, Hong Kongu, Szwajcarii, Chile oraz Izraelu, spożycie wołowiny było dwukrotnie niższe i wynosiło od 21 do 28 kg/osobę (tab. 1). Jeszcze niższa konsumpcja mięsa wołowego od 17 do 19 kg/osobę była w: Wenezueli, Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Kolumbii, Rosji, Kostaryce, Kuwejcie i w Meksyku (16,6 kg/osobę) czy Unii Europejskiej (15,9 kg/osobę) [Zawadzka 2013].

Są to w większości kraje o relatywnie małej liczbie ludności, a jednocześnie dużej produkcji mięsa wołowego [Rycombel i in. 2012]. Do krajów o najniższym spożyciu

wołowiny należą: Chiny, Indie, Indonezja, Filipiny, Południowa Afryka i Południowa Korea, Japonia, Tajwan, Tajlandia, Ukraina i Wietnam, jak również Polska (tab. 1 i 2).

Tabela 1. Spożycie mięsa wołowego na świecie w latach 2000-2012 (w kg/mieszkańca)

Table 1. Consumption of beef in the world in the years 2000-2012 (in kg/capita)

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Argentyna	66,0	66,7	62,2	63,4	65,0	62,6	64,4	69,2	67,5	66,7	56,2	53,7	55,7
Stany Zjednoczone	43,0	42,9	43,8	42,1	42,9	42,5	42,6	42,2	40,6	39,6	38,7	37,4	38,4
Nowa Zelandia	36,9	33,1	33,6	36,6	28,2	22,7	31,1	29,8	29,5	28,5	29,2	28,2	28,0
Brazylia	35,9	33,8	34,4	34,7	39,5	40,1	40,6	41,4	39,4	37,4	39,5	40,8	41,2
Australia	35,0	35,0	36,8	40,9	38,6	37,5	36,5	34,7	35,0	35,0	35,3	35,1	35,4
Kanada	32,1	30,8	31,0	33,8	32,0	31,7	31,3	32,4	31,2	30,3	29,6	29,8	29,3
Meksyk	23,0	23,2	21,6	22,4	20,7	19,1	17,6	18,0	18,5	17,7	17,3	16,6	16,0
UE	19,6	16,2	17,2	17,5	17,5	17,3	17,5	17,5	16,7	16,5	16,2	15,8	15,7
Rosja	15,1	15,3	16,4	16,7	16,7	17,8	17,3	17,7	19,0	17,5	17,6	17,7	17,6
Południowa Afryka	14,2	14,4	13,8	13,2	14,1	14,8	15,5	14,5	14,0	14,1	14,0	13,9	14,0
Ukraina	13,1	11,5	11,0	8,5	10,7	11,2	11,7	10,9	10,5	9,6	9,1	8,4	8,5
Japonia	11,7	11,0	10,2	10,5	9,1	9,3	9,0	9,3	9,1	9,4	9,6	9,5	9,7
Południowa Korea	9,9	11,2	13,0	13,0	9,8	9,2	10,3	10,8	11,1	11,3	12,5	13,7	11,5
Hong Kong	9,6	12,7	12,6	13,5	13,6	14,8	14,8	15,0	18,9	24,0	23,8	19,0	19,5
Tajwan	4,5	3,8	4,3	4,7	3,8	4,4	4,8	4,7	4,8	5,1	5,9	5,6	5,8
Tajlandia	4,2	2,8	2,8	2,8	3,2	3,9	3,6	3,0	3,6	4,3	5,1	6,1	6,3
Filipiny	3,6	4,2	4,4	4,1	4,4	4,0	3,9	4,0	4,1	3,6	3,7	3,8	3,7
Chiny	1,8	4,0	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4	4,6	4,6	4,3	4,2	4,1	4,2
Indonezja	1,5	1,6	1,6	1,7	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9
Indie	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7

Źródło: [Food... 2012].

W 2010 roku przeciętne spożycie mięsa wołowego w Unii Europejskiej (UE-27) wynosiło 77 kg/mieszkańca. W strukturze konsumpcji mięsa wołowina stanowiła 21%, wieprzowina 53%, drób 22% a na pozostałe mięso (z owiec, kóz itd.) przypadało 4% [Hocquette i Chatellier 2011].

W 2010 roku wśród krajów UE-27 największe spożycie mięsa wołowego było (w kg/osobę) w: Francji (25), Włoszech (23,1), Danii (20), Wielkiej Brytanii (19,7), Irlandii (19,5) oraz Austrii (17,6-) [European... 2011].

W latach 2000-2012 konsumpcja mięsa wołowego w Argentynie obniżyła się o 10,3 kg/osobę. W 1990 roku konsumpcja mięsa wołowego w tym kraju była najwyższa na świecie i wynosiła 80 kg/osobę, lecz od tamtego momentu obniżała się ona sukcesywnie do poziomu 55,7 kg/osobę. Sytuacja ta jest spowodowana spadkiem pogłowia bydła

i kryzysem ekonomicznym, który nastąpił w 2001 roku. Ponadto, od 2005 roku rząd wprowadził środki zniechęcające do eksportu mięsa wołowego w celu zwiększenia krajowej konsumpcji. W listopadzie 2005 roku zawieszono zostały również ulgi podatkowe na 200 produktów spożywczych oraz podniesiono cło wywozowe na elementy kulinarne pochodzące z mięsa wołowego [Steiger 2006]. Od 2006 roku zaczęło rosnać spożycie mięsa wołowego, ale trwało ono tylko do 2010, kiedy nastąpił znaczny spadek spożycia mięsa wołowego, który spowodowany był przede wszystkim wzrostem jego ceny. Ceny w tym kraju od stycznia 2009 roku do sierpnia 2011 roku wzrosły dla mięsa wołowego o 141%, natomiast dla polędwicy wołowej o 105%. W przypadku mięsa drobiowego wzrost cen był mniejszy i wynosił 59% [Joseph 2011].

Spadek spożycia mięsa wołowego w minionej dekadzie nastąpił także w Nowej Zelandii (o około 8,9 kg/osobę/rok) jak również w Stanach Zjednoczonych (o około 4,6 kg/osobę/rok). W przypadku Stanów Zjednoczonych spadek spożycia zauważalny jest od 2009 roku i spowodowany jest głównie kryzysem ekonomicznym. Ważnym czynnikiem wpływającym na to zmniejszenie jest również obserwowane spowolnienie gospodarcze, a w związku z tym również wzrost liczby osób bezrobotnych [Rycombel i in. 2012]. Zmniejszenie spożycia mięsa wołowego odnotowano również w Meksyku o 30%, na Ukrainie o 35 %, w krajach Unii Europejskiej o około 20%, Kanadzie o około 9%, Japonii o 17% oraz Południowej Afryce o 1,4% w przeliczeniu na jednego mieszkańca/rok (tab. 1).

Spożycie mięsa wołowego przez japońskich konsumentów w analizowanym dwunastoletnim okresie uległo zmniejszeniu o 17% z 11,7 kg/osobę w 2000 roku do 9,7 kg/osobę w 2012 roku. W analizowanym okresie w Japonii spożywane mięso wołowe od 13% do prawie 18% łącznej konsumpcji pochodziło od bydła rasy Wagyu [Obara i in. 2010].

W niektórych krajach, takich jak: Brazylii, Chinach, Hong Kongu, Indiach, Indonezji, Filipinach, Rosji, południowej Korei, Tajwanie i Tajlandii wzrosło spożycie mięsa wołowego (tab. 1). Przyczyny wzrostu spożycia w poszczególnych krajach są różne, ale przeważnie wynikają one ze wzrostu dochodów ludności. W Brazylii, produkcja mięsa wołowego głównie zaspokaja popyt wewnętrzny, a poziom spożycia jest niewiele wyższy niż w Stanach Zjednoczonych – w tym przypadku o zwiększeniu spożycia mięsa wołowego zadecydował wzrost dochodów ludności. W latach 2001-2011 produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca zwiększył się z 3 do 13 tys. USD. Wzrostowi spożycia wołowiny sprzyjał również rozwój klasy średniej. Do klasy średniej lub wyższej w Brazylii w 2003 roku należało 33 miliony ludzi natomiast w 2012 roku ich liczba uległa potrojeniu do 105 milionów osób z populacji 195 milionowej, co stanowiło 54% społeczeństwa [Silva i Zimmerman 2011].

Spożycie mięsa wołowego w Polsce w latach 2000-2012

W Polsce w spożyciu mięsa wołowego w ostatnich latach obserwuje się duże zmiany. W latach 2000-2012 spożycie mięsa wołowego zmniejszyło się z 7,1 do 1,6 kg/osobę (tab. 2).

Siła nabywczą konsumenta jest kluczowym czynnikiem decydującym o poziomie spożycia mięsa. Stwierdzenie to odnosi się między innymi do sektora wołowiny. Długi

czasu trwania cyklu produkcyjnego wpływa między innymi na wzrost ceny mięsa wołowego a w związku z tym na mniejsze zainteresowanie konsumentów tym produktem.

Kolejną z przyczyn, w której należy upatrywać spadku spożycia mięsa wołowego są również choroby zwierząt gospodarskich, między innymi pryszczycza (FMD – *Foot and mouth disease*) w Brazylii i Argentynie oraz gąbczasta encefalopatia bydła (BSE – *Bovine Spongiform Encephalopathy*) (Europa, Ameryka Północna i Japonia), co nadal ma wpływ na światowy handel i jest przyczyną niepokoju wśród konsumentów [Steiger 2006; Czaplą i in. 2001].

Zmiany zachowań konsumentów na rynku żywnościowym kształtowane są również przez ich edukację żywieniową. Coraz bardziej istotny wpływ na poziom i strukturę spożycia mięsa mają zalecenia żywieniowe, rekomendowane przez organizacje międzynarodowe zajmujące się problematyką żywienia ludności, w tym Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (Food and Agriculture Organization - *FAO*) i Światowa Organizacja Zdrowia (*World Health Organization – WHO*), jak również Światowy Fundusz Badań nad Rakiem (*World Cancer Research Fund – WCRT*), który zaleca ograniczenie konsumpcji mięsa czerwonego do 16 kg rocznie, to jest około 300 g tygodniowo [Policy... 2009].

W Polsce w latach 2000-2012 odnotowano wahania cen poszczególnych rodzajów mięsa. Spożycie mięsa wołowego zależy przede wszystkim od uwarunkowań ekonomicznych czyli liczby i dochodów ludności poszczególnych krajów. Wśród czynników wpływających na wielkość tego spożycia należy również wymienić czynniki demograficzne, społeczno-kulturowe oraz prawno-polityczne [Rycombel i in. 2012].

Tabela 2. Spożycie poszczególnych rodzajów mięsa w Polsce w latach 2000-2012 (w kg/mieszkańca)

Table 2. Consumption of various types of meat in Poland in the years 2000-2012 (in kg/capita)

Lata	Mięso ogółem w tym:	wieprzowe	wołowe	drobiowe
2000	66,1	39,0	7,1	14,7
2001	66,6	38,6	5,6	17,2
2002	69,5	39,2	5,2	19,8
2003	72,1	41,2	5,8	19,7
2004	71,8	39,1	5,3	22,2
2005	71,2	39,0	3,9	23,4
2006	74,3	41,4	4,5	23,7
2007	77,6	43,6	4,0	24,0
2008	75,3	42,7	3,8	24,1
2009	75	42,4	3,6	24,0
2010	73,7	42,2	2,4	24,6
2011	73,4	42,5	2,1	25,0
2012	71,0	39,2	1,6	26,1

Źródło [Roczniki... 2013, Rynek... 2008, Rynek... 2013].

Polski konsument jest mniej zainteresowany konsumpcją mięsa wołowego ze względu na jego niską oraz małą powtarzalność jakości [Konarska i in. 2012]. Istotnym czynnikiem wpływającym na zachowanie konsumenta na rynku mięsa wołowego w Polsce jest relacja cen mięsa pochodzącego od różnych gatunków zwierząt rzeźnych w stosunku do pozostałych produktów żywnościowych [Kosicka-Gębska i in. 2010].

W ostatnich latach w kraju można było zaobserwować zmieniającą się strukturę spożycia mięsa. Od 2000 roku nastąpił wzrost spożycia mięsa ogółem o 5,6 kg/osobę. W kraju spożycie mięsa wołowego charakteryzuje się wciąż tendencją spadkową o zmiennej dynamice redukcji (tab. 2). W 1990 roku kształtowało się ono na poziomie 16,4 kg/osobę, natomiast sześć lat później spadło aż do 8,6 kg/osobę. Na przestrzeni tych lat tempo spadku wynosiło aż 11,4% rocznie. W kolejnych 7 latach tempo zmian uległo spowolnieniu. Spożycie mięsa wołowego w latach 2004-2006 charakteryzowało się ponownym przyspieszeniem spadku konsumpcji w tempie 14,2% rocznie [Stańko i Lewandowski 2007]. Sytuacja ta spowodowana jest między innymi większą preferencją konsumentów wobec mięsa drobiowego, które równocześnie w stosunku od mięsa wołowego miało niższą cenę. W 2000 roku konsumpcja mięsa drobiowego stanowiła 22% łącznej konsumpcji mięsa (14,7 kg/osobę), natomiast w 2012 roku udział ten wyniósł już 37% (26,6 kg/osobę/rok).

W analizowanym okresie struktura spożycia mięsa wieprzowego była zróżnicowana i wynosiła od 38,6 kg w 2001 roku do 43,6 kg w 2007 roku (tab. 2). Udział mięsa wieprzowego w spożyciu mięsa ogółem w latach 2000-2012 utrzymywała się na podobnym poziomie, tj. od 54% do 59% łącznej konsumpcji mięsa.

Poziom cen mięsa wołowego w Polsce w latach 2000-2012

Cena produktu, jak również jego dostępność i dochód gospodarstwa domowego stanowią jeden z ważniejszych czynników wpływających na spożycie żywności, w tym spożycie mięsa [Kowrygo 2000]. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej otworzyło chłonny rynek zbytu na produkty rolno-spożywcze. Zlikwidowanie barier celnych przyczyniło się do wyrównania warunków konkurencji pomiędzy Polską a państwami Unii Europejskiej. Istotny wzrost eksportu mięsa z Polski od 2004 roku na rynki krajów Unii Europejskiej świadczy o konkurencyjności polskich producentów rolnych i zakładów mięsnych [Mroczek 2009]. W 2004 roku zaobserwować można znaczący wzrost ceny mięsa wołowego aż o 26,9% w porównaniu do roku 2003. W tym czasie nastąpił wzrost eksportu do krajów Unii Europejskiej, które są rynkiem deficytowym w przypadku tego rodzaju mięsa. Sytuacja ta przyczyniła się do spadku spożycia mięsa wołowego, gdyż wzrosły ceny żywca wołowego oraz ceny detaliczne.

W 2005 roku ceny skupu żywca wołowego w stosunku do cen z 2003 roku wzrosły o ponad 60% i wyniosły około 4 zł/kg. Na tym poziomie utrzymywały się przez następne trzy lata, a w 2009 roku nastąpił ich kolejny wzrost (tab. 3).

Zmiany cen żywca znalazły odzwierciedlenie w zmianach cen płaconych przez konsumentów. Cena detaliczna mięsa wołowego wzrosła z 10 zł/kg w latach 2001-2003 do około 14 zł/kg w 2004 roku oraz 16 zł/kg, w 2005 roku. Ceny mięsa wołowego na przestrzeni lat wykazywały tendencję wzrostową i osiągnęły najwyższą cenę w analizowanym przedziale czasowym, w 2012 roku np. rostbef z kością kosztował 25 zł/kg. Różnica pomiędzy ceną detaliczną a ceną zbytu w badanym okresie do 2009 roku

wynosiła około 1 zł, natomiast od 2010 roku do 2012 była to wartość poniżej 1 zł (tab. 3). Sytuacja ta wskazuje, że opłacalność sprzedaży mięsa wołowego przez producentów obniżyła się w analizowanym okresie, jak również konsumenci nie są skłonni do zakupu tego rodzaju mięsa ze względu na jego wysoką cenę.

Tabela 3. Ceny mięsa wołowego w Polsce 2000-2012 (zł)

Table 3. Beef prices in Poland in the years 2000-2012 (zł)

Lata	Przeciętna cena skupu żywca wołowego *	Cena zbytu rostbefu wołowego z kością (1 kg)	Cena detaliczna rostbefu wołowego z kością (1 kg)
2000	2,90	8,92	9,87
2001	2,88	9,57	10,59
2002	2,72	9,67	10,71
2003	2,50	9,82	10,84
2004	3,39	12,42	13,75
2005	4,05	14,40	16,32
2006	4,04	15,13	17,13
2007	3,94	15,84	17,47
2008	4,03	17,31	18,16
2009	4,52	19,01	19,74
2010	4,56	19,00	20,43
2011	5,58	21,60	22,23
2012	6,40	25,45	25,51

* - w wadze żywej

Źródło: [Bank... 2014].

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej wołowina stała się najdroższym mięsem na rynku. Cena detaliczna kg rostbefu odpowiada 1,7 kg równowartości piersi z kurczaka oraz 1,23 ceny detalicznej schabu z kością. Obecnie spożycie mięsa wołowego w Polsce jest prawie dziesięciokrotnie mniejsze niż w krajach Unii Europejskiej [Rycombel 2011].

Podsumowanie

Rynek produktów żywnościowych pochodzenia zwierzęcego jest jednym z głównych segmentów gospodarki żywnościowej na świecie. Spożycie mięsa wołowego jest zróżnicowane w poszczególnych krajach i zależy między innymi od czynników ekonomicznych, demograficznych, społeczno-kulturowych oraz prawno-politycznych.

W ostatnich latach największymi producentami mięsa wołowego były Stany Zjednoczone, Brazylia, Unia Europejska, Chiny, Argentyna, Australia, Meksyk, Pakistan oraz Rosja. W krajach tych również odnotowano największe spożycie tego rodzaju mięsa. Na całym świecie można zauważyć zmiany w spożyciu różnych rodzajów mięsa, a w tym mięsa wołowego. Największe spożycie występuje w Urugwaju i wynosi ponad 60 kg/osobę oraz w Argentynie, gdzie konsumpcja wynosi ok. 55 kg/osobę.

W krajach Unii Europejskiej ogólne spożycie mięsa wołowego w 2010 roku wynosiło 15,9 kg/osobę, przy konsumpcji mięsa ogółem 77 kg/osobę. Wśród krajów członkowskich największe spożycie wołowiny obserwowano we Francji (25 kg/osobę) oraz we Włoszech (23,1 kg/osobę). W Polsce konsumpcja tego rodzaju mięsa uległa znacznym zmianom. Konsumpcja mięsa wołowego w Polsce w 2000 roku kształtowała się na poziomie 7,1 kg/osobę natomiast w 2012 roku wynosiła zaledwie 1,6 kg/ osobę/rok. Powodu obecnej sytuacji na Polskim rynku mięsa wołowego można upatrywać w preferencjach konsumentów, którym rynek obecnie nie jest w stanie sprostać. Mięso wołowe dostępne na krajowym rynku charakteryzuje się niską jakością i małą powtarzalnością cech jakościowych, ponadto jego cena w porównaniu do innych gatunków mięsa, jest relatywnie wysoka. Wołowina dostępna w Polsce z punktu widzenia konsumenta jest produktem o trudnej do przewidzenia jakości.

Poprawa jakości produkowanej w kraju wołowiny oraz powiązania jej ze wzrostem cen pozwoli na rozwój eksportu, jak również większą konsumpcję mięsa wołowego. Należy w tym miejscu również zwrócić uwagę na to, iż w Polsce niewykorzystany jest potencjał do rozwoju produkcji mięsa wołowego tj. duża powierzchnia trwałych użytków zielonych, jak również grupa gospodarstw, która na trwałe zrezygnowała z hodowli bydła mlecznego, a posiada warunki do produkcji żywca wołowego.

Literatura

- Adamczyk G. [2002]: Wybrane aspekty zachowań konsumpcyjnych i wzorców spożycia żywności w polskich gospodarstwach domowych w latach dziewięćdziesiątych. *Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu Tom CCCXLIII*, ss. 31-41.
- Bank Danych Lokalnych [2000-2012]: Ceny w Rolnictwie. [Tryb dostępu:] http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.hier?p_id=127568&p_token=-721948291. [Data odczytu: styczeń 2014].
- Czapla J., Krzyżanowska Z., Woicka-Bekase E. [2001]: Kryzys rynku rolnego w UE związany z BSE i przyczyną a szanse polskiego rolnictwa. Fundacja Programów Pomocy Dla Rolników, ss. 3-12.
- European Commission [2011]: Agriculture in the EU 2010, statistical and economic information. Report of the Directorate-General for Agriculture and Rural Development, Brussels, Belgium, ss. 390.
- Food and Agricultural Policy Research [2012]: World Agricultural Outlook. [Tryb dostępu] <http://www.fapri.iastate.edu/outlook/2012/>. [Data odczytu: styczeń 2014].
- Gutkowska K., Ozimek I. [2005]: Wybrane aspekty zachowań konsumentów na rynku żywności. Wydawnictwo SGGW, Warszawa, ss. 21-25.
- Hocquette J., Chatellier V. [2011]: Prospects for the European beef sector over the next 30 years. *Animal Frontiers. The review magazine of animal agriculture* nr 1(2), ss. 20-28.
- Joseph K. [2011]: Argentina. Livestock and Products Annual. Global Agricultural Information Network, s. 1-3.
- Konarska M., Guzek D., Głabska D., Wierzbicka A. [2012]: Systemy klasyfikacji mięsa wołowego w Polsce i w innych krajach a jego realna jakość. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie – Problemy Rolnictwa Światowego*, Tom 12 (27), ss. 94-104.
- Kosicka-Gębska M., Paździecka N., Gębski J. [2010]: Tendencje zmian w spożyciu mięsa wołowego w Polsce w latach 2000-2009. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie – Problemy Rolnictwa Światowego*, Tom 10 (25), ss. 49-59.
- Kowrygo B. [2000]: Studium wpływu gospodarki rynkowej na sferę żywności i żywienia w Polsce. Wydawnictwo SGGW, Warszawa, ss. 21-29.
- Mroczek R. [2009]: Sektor mięsa czerwonego w Polsce po przystąpieniu do UE. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie – Problemy Rolnictwa Światowego*, Tom 7 (22), ss. 89-98.
- Obara K., McConnell M., Dyck J. [2010]: Japan's Beef Market. A Report from the Economic Research Service. United States Department of Agriculture, ss.7-8.
- Policy and Action for Cancer Prevention [2009]: Food, Nutrition and Physical Activity. A Global Perspective, World Cancer Research Fund, Washington DC: AICR.

- Roczniki Statystyczne Rolnictwa [2013]: Główny Urząd Statystyczny. Zakład Wydawnictw Statystycznych w Warszawie, ss. 334.
- Rycombel D. [2011]: Perspektywy wzrostu spożycia i eksportu wołowiny w Polsce. *Przemysł spożywczy* nr 66 (11), ss. 8-11.
- Rycombel D., Zawadzka D., Wierzbicka A. [2012]: Sytuacja na światowym rynku wołowiny i jej wpływ na polski sektor wołowiny. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy, ss. 16, 25-27.
- Rynek mięsa. Stan i perspektywy [2008]: Analizy Rynkowe nr 38. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy, Agencja Rynku Rolnego, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Rynek mięsa. Stan i perspektywy [2013]: Analizy Rynkowe nr 45. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy, Agencja Rynku Rolnego, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Silva J.F., Zimmerman J. [2011]: Brazil. Livestock and Products Annual. Annual Livestock Report. Global Agricultural Information Network, ss. 2-11.
- Stańko S., Lewandowski R. [2007]: Tendencje zmian na rynku wołowiny i cielęciny w Polsce w latach 1990-2006. *Acta Scientiarum Polonorum Oeconomia* nr 6, ss.71-80.
- Steiger C. [2006]: Modern Beef Production in Brazil and Argentina. 2 nd Quarter 2006 21(2). [Tryb dostępu]: <http://www.choicesmagazine.org/2006-2/tilling/2006-2-12.htm>. [Data odczytu: luty 2014].
- Westhoek H., Rood T., Berg M., Janse J., Nijdam D., Reudink M., Stehfest E. [2011]: The Protein Puzzle. The Hague: PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, ss. 19, 81.
- Zawadzka D. [2013]: Tendencje rozwoju światowego pogłowia bydła, produkcji, konsumpcji oraz cen wołowiny w latach 1995-2012. [Tryb dostępu:] <http://www.ierigz.waw.pl/aktualnosci/seminaria-i-konferencje/1386573267>. [Data odczytu: styczeń 2014].